

«Ο χάρτινος χρόνος τελείωσε» του Γιάννη Καρπούζη

Μια γενιά που αμύνεται με πρόσημο επίθεσης

«κουβαλάω στην τσέπη ένα χαμόγελο μάλλινο

περασμένης πρωτομαγιάς»

ΤΟ να σκεφτόμαστε ότι η σύγχρονη ζωή βρίσκεται σε μια θέση μάχης, στο ενδιάμεσο σημείο μιας απροσδιόριστης ήττας και μιας προσδοκώμενης μελλοντικής νίκης, στην πολιτική, κοινωνική και συναισθηματική μας εμπειρία κι αυτό να μεταγράφεται με την ποιητική γλώσσα, την γλώσσα της αφαίρεσης, σύγχρονη κι αυτή, μη λυρική, πολεμική ενίοτε, είναι πλήρως δικαιολογημένη, αναγκαία συνθήκη των καιρών. **Άλλωστε και η γλώσσα η ίδια βρίσκεται σε θέση μάχης ανάμεσα σε αυτό που θέλει να εκφράσει και αυτό που εκφράζει ή π ρ έ π ε ι να εκφράζει: η γραφή αποτελεί, από την μία, εκεχειρία. Από την άλλη, ένα εργαλείο προβολής που αναπαριστά τον συγγραφέα.** Τον αναπαριστά γιατί ακριβώς η τέχνη είναι μια αναφορά σε έναν άλλον, μια κατασκευή για να μιλήσουμε προσωπικά με πιο γενικευμένη και πιο πολύπλευρη φωνή και να θέσουμε νέους όρους και από θέση ηγεμονίας στον αντίπαλο.

«αν οι Πλειάδες σου υποσχέθηκαν χαρμόσυνες μέρες

πάρε σφυριά (έχουν ξεμείνει μερικά μαγεμένα

κάτω από τη στοίβα με τα παράβολα)

όπλισέ τα με βροντές

και πέταξέ τα

απάνω τους

μπας και δεις κανά

αστέρι να γίνεται

επιτέλους θρύψαλα»

Αυτή την γενίκευση της φωνής του αναζητά και ο συγγραφέας ετούτος. Μέσα από τους στίχους του παραμένουμε σε κάποιο απροσδιόριστο σημείο μιας απροσδιόριστης μάχης: και ως παρατηρητές και ως μέτοχοι της. Δεν ξέρουμε πού και πώς αλλά ξέρουμε σίγουρα πως γύρω μας συντελείται πόλεμος. Κι ας μοιάζει ότι θέτει την όλη του βιωματική εμπειρία στα ελεγχόμενα πλαίσια των λέξεων και των συνθέσεων τους, σε μετατροπή τους σε ποίηση δηλαδή, αυτές αναγκαστικά λειτουργούν ανεξέλεγκτα. Έτσι ενώ εγώ ασυνειδήτως προσπαθώ να αναγνωρίσω τον γνώριμο άνθρωπο πάνω στις σελίδες, αυτές αποκαλύπτουν κάτι το άγνωστο. Και

αυτό το «άγνωστο» είναι το προσδοκώμενο κάθε καλλιτεχνικής προσπάθειας. Ωστόσο δεν θα αξιολογήσω, ανίκανος άλλωστε, την σημασία ή την επίδραση ή τον νεωτερισμό ή την φόρμα ή το περιεχόμενο. Αυτό που μένει είναι πως αυτή η ακόμη μια έκφραση της γενιάς μας, της γενιάς που την έχουν πάρει φαλάγγι οικονομικά και ταυτόχρονα αξιακά, ιδεολογικά και αισθητικά είναι γενιά που ωστόσο αμύνεται με πρόσημο επίθεσης: Η ηθική υπεροχή της είναι πάντα παρούσα, λόγω ακριβώς της παρουσίας και της καλλιτεχνικής, εκτός των άλλων, πράξης στα χέρια της. «αλάτι και σίδερο είναι ο άνθρωπος/ τούτες τις μέρες/ έτσι εξηγούνται οι πονοκέφαλοι πότε-πότε». Η μάχη λοιπόν είναι ευκρινής: η σύγκρουση και η έκβαση της ωστόσο θα έρθει με την πολιτική και όχι την τέχνη. Αυτό το γνωρίζει και ο ίδιος, ίσως, γιατί είναι μέρος της γενιάς που ζει σύγχρονα και υπό αυτούς ακριβώς τους όρους. Ξυπνάει, τρώει, εργάζεται, κουράζεται, πονάει, δημιουργεί, ξανακουράζεται και ξαναξυπνάει. Δεν παραλείπει ωστόσο πάντοτε να ενεργεί πολιτικά.

«Πολλοί βλέπουν τα παγόβουνα ως μεταφορές,[...]»

αλλά τέτοια σχήματα

περιγράφουν λάθος την κατάσταση·

στο σήμερα ρωτάμε

πάνω σε ποιον θα καταρρεύσουν.»

Ο συγγραφέας «ταξιδεύει» στα άκρα κάποιων no man's land του βορρά και από εκεί παρατηρεί τον κόσμο και τους ανθρώπους του. Δεν γνωρίζω τον λόγο και ούτε θέλω να τον διευκρινίσω αλλά υποθέτω πως είναι μια ιδιόμορφη εξορία: παγωμένη μα οικεία. Δίχως βεβαιότητα μα μια ασφαλής μεταφορά για επαναπροσδιορισμό του εαυτού ως κάτι άλλο. Ότι δεν είναι αυτός αλλά η φωνή του και μόνο. Ωστόσο η ελληνικότητα παραμένει ανεξαρτήτως των βορεινών αναφορών και σχημάτων. Πολύ εύκολα, κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε new age πολυπολιτισμικότητες και ανακολουθίες γνώσης, όπως θα μπορούσε πολύ εύκολα να τον μετέτρεπε σε «τουρίστα» με το σνομπισμό και τον δηθενισμό στις βαλίτσες του, αλλά κάτι τέτοιο αποφεύγεται.

Ο δηθενισμός άλλωστε καταργείται από την **απόφαση συμπερίληψης των snapshot εικόνων που ο ίδιος έχει φωτογραφίσει, ένδειξη διακαλλιτεχνικής αφηγηματικής προσέγγισης, ένδειξη επιπλέον πως αυτή η γενιά δεν νιώθει άνετα στον περιορισμό των καλλιτεχνικών ειδών και μέσων**. Αυτές ακριβώς οι ενδείξεις είναι που με κάνουν να νιώθω πως ολοκληρώνουν το έργο: ασχέτως λοιπόν της ερμηνείας του, αυτό που μένει είναι πως ένιωσα να επικοινωνώ το εγχείρημα του. «Ο χειριστής παρά τη σκοτεινιά, αντιλαμβάνεται μία μονόχρωμη αναπαράσταση του πεδίου που παρακολουθεί». Ένα εγχείρημα σκέψης και πειράματος, λοιπόν. Άλλωστε δεν ξέρω κατά πόσο είναι εύκολο να διακρίνουμε, τουλάχιστον σήμερα, τις διαφορές ανάμεσα τους.

Χρήστος Σκυλλάκος | 19/02/2020, ηλεκτρονικό περιοδικό toperiodiko